

I. КРЪВ И СЕНКИ

1.
29 април, 10:32
Окръг Карловац, Хърватия

„Не трябваше да сме тук“.

Пристъп на суеверен ужас накара Роланд Новак да спре на един завой на пътеката. Той заслони очи от утринното слънце и се загледа към назъбения връх. В далечината се струпваха черни облаци.

Според хърватските легенди, които бе чувал като дете, през бурните нощи на върха на планина Клек се събирали вещици и феи, чиито писъци можели да се чуят чак в съседния град Огулин. Носеха се истории за непредпазливи или извадили лош късмет нещастници, срещнали ужасната си участ на това място.

Векове наред тези легенди държали хората далеч от върха. Но през последните няколко десетилетия това се бе променило, още повече че отвесните скали бяха започнали да привличат все повече и повече местни любители на катеренето. Не това обаче беше причината тази сутрин Роланд и останалите да рискуват живота си и да изкачват северната страна на планината.

– Остава още малко – каза Алекс Райтсън. – Най-добре да стигнем и да се махаме преди да е дошла бурята.

Британският геолог, който водеше четворката, изглеждаше як като върховете, макар че приближаваше седемдесетте. Въпреки мразовития въздух носеше къси панталони в цвят каки, разкриващи силни жилави крака. Белоснежната му грива, по-гъста от оредяващата руса коса на Роланд, беше скрита под алпинистка каска.

– За трети път катери този връх – промърмори Лена Крандъл на Роланд. От потта след едночасовото изкачване бузите ѝ лъщяха, но не изглеждаше задъхана. Но пък тя бе на двацет и пет и по оръфаните ѝ обувки Роланд реши, че самата тя има доста опит в планините.

Лена се загледа нагоре към издигащата се стена от тъмни облаци и каза:

– Добре, че успях да дойда един ден по-рано. Разрази ли се бурята, планината ще остане недостъпна кой знае колко време.

В отговор на заплахата групата пое с ускорено темпо по пътеката без маркировка. Лена свали ципа на термалното си яке и нагласи старата раница по-високо на раменете си. На раницата имаше емблема на университета Емъри, нейната алма матер в Атланта, Джорджия. Роланд не знаеше почти нищо за американката, освен че е генетик и е била извикана от института за еволюционна антропология „Макс Планк“ в Лайпциг. И подобно на Роланд, тя също нямаше представа за причината за това внезапно повикване от британския геолог и партньора му, палеонтолога от Франция.

Докато се катереха, д-р Дейн Арно говореше шепнешком с Райтсън и макар че Роланд не различаваше думите на палеонтолога, особено със силния му френски акцент, от тона му ясно си личеше, че е раздразнен. Досега никой от двамата не беше разкрил подробности около дестинацията на групата и какво са открили там.

Роланд си каза да запази търпение. Беше израснал в столицата на Хърватия – или Хърватско, както се казваше сега – Загреб, но знаеше всички истории около този връх в Динарските Алпи. Върхът много приличаше на легнал по гръб великан. Твърдеше се, че това било тялото на великана Клек, който се опълчил на бог Волос и бил превърнат в камък заради дързостта си. Преди да бъде вкаменен, гигантът се заклел, че един ден ще се освободи от дрямката си и ще си отмъсти на света.

Роланд отново изпита суеверно безпокойство.

Защото напоследък гигантът се будеше.

Районът бе доста земетръсен – факт, който вероятно беше в основата за легендата за спящия великан. Миналия месец трус със сила 5,2 по Рихтер бе напукал камбанарията на една средновековна църква в недалечния Огулин.

Роланд подозираше, че земетресението е свързано с откритието, направено от геолога и палеонтолога. Подозренията му се потвърдиха, когато групата зави по каменистото рамо на планината и навлезе сред гъсти борове. Отпред огромна канара се бе откъртила от скалата и се бе разбила в гората, поваляйки дървета и оставяйки дيريا след себе си, сякаш самият могъщ Клек бе минал оттука.

Докато вървяха между камъните и повалените стволоче, Райтсън заговори:

– Един местен наблюдател на птици се натъкнал на пораженията след земетресението миналия месец. Изкачил се достатъчно високо, за да види пара, издираща се между няколко канари и намекваща за евентуална система от пещери някъде долу.

– И смятате, че земетресението е разкрило системата ли? – попита Лена.

– Точно така. – Райтсън махна с ръка. – Не е особено изненадващо. Целият планински масив е съставен предимно от карст, който е вид варовик. Валежите и многобройните извори са направили района истинска геологическо игрище, пълно с чудеса. Подземни реки, сифони, пещери – каквото се сетите.

Роланд впери поглед в Арно.

– Но става въпрос за нещо повече от някаква стара пещера, нали?

Райтсън го погледна и очите му блеснаха развеселено и развълнувано.

– По-добре да не разваляме изненадата. Нали така, доктор Арно?

Палеонтологът измърмори кисело нещо. Реакцията му идеално отговаряше на вечно намръщената му физиономия. Райтсън беше общителен и дружелюбен, а французинът бе като негова тъмна сянка, вечно мрачен и зъл. Ученият беше само няколко години по-възрастен от трийсет и две годишния Роланд, но поведението му го караше да изглежда много по-стар. Роланд подозираше, че причината за раздразнението му са той и американката. Знаеше, че някои учени много ревниво пазят територията и работата си.

– А, най-сетне стигнахме! – заяви Райтсън и пристъпи към стълбата, стърчаща от почти незабележима дупка в земята.

Съсредоточен върху целта, Роланд не забеляза стоящия в сянката на една канара едър мъж, докато той не излезе на слънце. На рамото си носеше пушка. Макар да беше облечен цивилно, скованата стойка, ръбовете на дрехите му и стоманеният блясък в очите му намекваха, че е бивш военен. Дори черната му коса бе подстригана нула номер и приличаше повече на кепе.

Мъжът заговори бързо на френски с Арно.

Роланд не знаеше френски, но от поведението на мъжа беше ясно, че той не е подчинен на палеонтолога, а е по-скоро равен на него колега. Посочи към при тъмняващото небе – явно твърдеше, че лошото време не им позволява да слязат. Накрая изруга, отиде до един генератор, дръпна шнура и запали двигателя.

– Това е комендант Анри Жерар – представи го Райтсън. – От небезизвестните Шасор Алпон, елитната френска планинска пехота. Той и хората му пазят това място от неканени гости.

Роланд се огледа за други войници, но не видя никого.

– Уви, предпазната мярка е необходима – продължи Райтсън. – След като открил възможния вход, птичарят се свързал с местен клуб на пещерняци да проучат мястото. За наше щастие пещерняците се придържали към строгото правило да не разгласяват на какво са попаднали. Когато открили значението на онова, което е скрито долу, се свързали с френските си колеги, които се занимават с консервирането на прочути пещери като Шове и Ласко.

С познанията си по история на изкуството Роланд разбираше какво значение има споменаването на двете пещери. Те бяха прочути с палеолитното си изкуство – рисунки, оставени от най-старите предци на съвременния човек.

Впери поглед в отвора. Досещаше се какво се крие долу.

Лена също беше разбрала.

– Открихте ли пещерно изкуство долу?

Райтсън повдигна вежда.

– О, открихме много повече. – Погледът му се спря върху Роланд. – Именно затова се свързахме с Ватикана, отец Новак... затова бяхте призовани от Хърватския католически университет в Загреб да се присъедините към нас.

Роланд надникна в тунела. В далечината избоботи гръм. Той трепна и докосна бялата си якичка.

Арно заговори със силния си акцент, без да крие презрението си:

– Отец Новак, тук сте, за да видите с очите си и да потвърдите чудото, което открихме.

11:15

Лена слезе по стълбата след Райтсън и Арно. Покрай стълбата се спускаше кабел от генератора горе. Долу светеха лампи. Също като останалите, тя носеше каска с фенер. Сърцето й туптеше в ушите й от вълнение, но и от мъничко клаустрофобия.

Прекарваше повечето си време затворена в някоя генетична лаборатория – гледаше през микроскоп или четеше кодове на монитора. Когато имаше свободно време, бягаше на всяко диво място, до което можеше да се добере. Напоследък това бяха предимно паркове покрай реките, пресичащи Лайпциг. Липсваха ѝ горите около предишната ѝ изследователска станция край Атланта. Липсваше ѝ и сестра ѝ близначка, генетик като нея, която продължаваше да работи по съвместния им проект в Щатите, докато тя вършеше помощна работа в Европа, което означаваше шестнайсет до осемнайсет часа на ден в изграждане на древен генетичен код от парченца разлагащи се кости или зъби.

Ако тази пещера наистина бе някакъв забравен палеолитен обект, богат на фосилни останки и артефакти, Лена можеше да се досети за ролята си тук – внимателно да събере проби за анализ в лабораторията. Институтът „Макс Планк“ беше много уважаван заради способността си да пресее стари кости в търсене на фрагменти от ДНК и да реконструира древните секвенции.

Чудеше се какво ли ще види долу. Искаше ѝ се сестра ѝ Мария да беше тук и да сподели момента с нея.

Отгоре се чу тихо ахване – отец Новак се подхлъзна леко на стълбата, но успя да се задържи. Лена се намръщи и за пореден път се запита защо е трябвало да викат и свещеник. По пътя от Загреб беше завързала разговор с него и бе научила, че преподава история на средновековното изкуство в университета – странна специалност за човек, изследващ праисторическа пещера.

Най-сетне стигна края на стълбата и Райтсън ѝ помогна да слезе и ѝ даде знак да последва Арно, който продължаваше приклепнал по тунела. Тя също се наведе, но въпреки това каската ѝ закачаше ниския таван и лъчът на фенера играеше пред нея. Въздухът бе по-топъл, отколкото в мразовитото утро горе, но беше и много влажен – варовиковите стени бяха влажни на пипане, а земята под краката ѝ бе хлъзгава.

След известно време Арно най-сетне спря. Тя стигна до него, изправи се – и замръзна.

Пред тях се разкриваше пещера със сталактити и сталагмити като зъбите на хищен звяр. Стените бяха покрити с каменни завеси, а таванът бе окичен с изящни гирлянди от снежнобели кристали, вариращи по размери от преплетени сламки до подобни на еленови рога.

– Забележителна колекция на хелектити – каза застаналият до нея Райтсън, който бе забелязал какво е приковало вниманието ѝ. – Този тип спелеотеми се образуват от капилярните процеси, при които водата минава през микроскопични пукнатини. За образуването на един-два сантиметра е нужен около век.

– Изумително – прошепна тя; боеше се, че дори дъхът ѝ може да разруши крехките образувания.

– Оттук нататък внимавайте – каза строго Арно. – Движете се само по стълбите и пътеките, които сме положили като мостове по пода на пещерата. Запазеното под краката ни е толкова важно, колкото и онова над нас.

Палеонтологът продължи да ги води, като стъпваше по тънките стоманени пречки, водещи в пещерата. Няколко светлинни панела, захранвани от генератора на повърхността, осветяваха пътя им. Лена забеляза пръснати по пода предмети, покрити като със скреж от калцитни отложения. През кристалите успя да различи животински черепа и дълги бедрени кости.

– Пещерата е истинска съкровищница, запазила представители на праисторически живот – каза Арно с глас, в който освен раздражение се долавяше и възхита. – Това там е непокътнат заден крак на *Coelodonta antiquitatis*.

– Космат носорог – преведе Лена.

Арно я погледна и в погледа му се долови респект, примесен с обидна доза изненада.

– Точно така.

Тя посочи нещо, лежащо върху основата на счупен сталагмит – череп, слял се със скалата от отложилите се по него калцит.

– А ако не греша, това там е от *Ursus spelaeus*.

– Прословутата пещерна мечка – с неохота потвърди Арно и си спечели кикот от страна на Райтсън.

Лена прикри усмивката си. „Тия играчки се играят от двама“.

– Ако се съди по положението му – продължи Арно, – най-вероятно черепът е бил използван като тотем. Пред него можете да видите черните следи от древно огнище. Пламъците сигурно са хвърляли сянката от черепа на звяра върху срещнатата стена.

Лена си представи гледката и се запита как ли е въздействало това върху древните хора, използвали пещерата като свой дом.

Палеонтологът продължи напред, като сочеше различните находки – рога на антилопа сайга, череп на бизон, бивни на мамути, дори напълно запазени останки на златен орел. Между тях се виждаха по-малки черни петна, вероятно бележещи отделните домашни огнища.

Прекосяха пещерата и се озоваха в огромна зала, многократно по-голяма. Таванът се извисяваше на няколко етажа.

– Основното шоу – заяви Райтсън и ги поведе по импровизираните стоманени пътеки.

Лена нямаше нужда някой да ѝ посочва чудесата на залата. Множество петроглифи украсяваха долната половина на стените и изобразяваха всякакви форми на живот, като снимка на дивата природа. Някои като че ли бяха нарисувани с въглен; други бяха издраскани в черната повърхност, разкривайки по-светлата скала отдолу. Някои имаха по-ярки тонове – създателите на изображенията бяха използвали някакъв дървен пигмент.

Но онова, което я порази най-силно, беше красотата им. Това не бяха прости схематични фигурки или груби подобия, а творби на истински художници. Конските гривни се развяваха. Бизоните бяха представени така, сякаш тичаха. Стада елени

вдигаха рогати глави, сякаш се опитваха да видят летящите над тях орли. Навсякъде сред всичките тези фигури се носеха лъвове и леопарди. В края една пещерна мечка се беше изправила на задните си лапи и се извисяваше над всички.

Докато се опитваше да гледа във всички посоки едновременно, Лена едва се удържаше на пътеката.

– Невероятно. Иска ми се и сестра ми да можеше да ги види.

– В сравнение с тези драскулките в Ласко бледнеят, нали? – каза ухиленият до уши Райтсън. – Но това не е всичко.

– Как така? – попита отец Новак.

– Да им покажем ли какво е скрито пред очите им? – обърна се Райтсън към Арно.

Французинът сви рамене.

Райтсън насочи вниманието им към средата на залата. Широко черно петно с диаметър около два метра бележеше мястото на голям лагерен огън. До него имаше тринога с лампи.

Геологът клекна до панела, в който влизаше хранящият кабел, и каза:

– Ако обичате, изгасете фенерите на каските си.

След като всички се подчиниха, той завъртя ключа и цялото осветление изгасна. Мракът ги обгърна като тежка завивка.

– А сега да се пренесем четирийсет хиляди години в миналото – напевно каза Райтсън, подобно на водещ в цирк.

Изщрака ключ и отново блесна светлина, идваща единствено от трите панела в центъра на залата. Беше обаче достатъчно ярка, за да ги заслепи и замае, още повече че примигваше.

„Като светлината на лагерен огън“ – осъзна Лена.

Отначало не разбираше смисъла от това представление, но чу как отец Новак ахна и проследи погледа му към стените. По тях танцуваха огромни сенки, издигащи се много над масата петроглифи долу. Сенките се хвърляха от кръг сталагмити, издигащи се от пода. Едва сега Лена забеляза, че те са изваяни, дупчени и оформяни, за да създадат призрачната армия на стената.

Силуетите бяха очевидно с човешка форма, но някои имаха извити рога, а други бяха вдигнали копия високо във въздуха. Примигващата светлина подсилваше и усещането за движение на животните под тях – животните изглеждаха уплашени. Пещерната мечка беше изправена срещу една от фигурите, но сега призрачно копие пронизваше хълбока на могъщия звяр. Предишният ѝ яростен рев сега изглеждаше повече като замръзнал момент на мъчение.

Лена бавно се завъртя в кръг, омагьосана от образите. Смрази я инстинктивен ужас. Отец Новак се прекръсти, сякаш за да се предпази от някаква нечиста сила.

– Стига с тия глупости – рязко каза Арно.

Райтсън се подчини и останалите лампи също светнаха.

Лена вдиша дълбоко въздуха с дъх на пръст, усети стоманата под краката си и се върна в настоящето.

– Не... невероятно – успя да промълви. – Но какво означава според вас? Дали е някакво изображение на лов, свидетелство за уменията на племето в проследяването и повалянето на дивеча?

Известно време всички мълчаха. Накрая отец Новак заговори.

– Прилича на предупреждение – каза свещеникът. И поклати глава, сякаш не знаеше как да изрази с думи онова, което усеща.

Лена го разбираше. Представлението не приличаше на честване на уменията на племето с копието и сопата. Беше по-скоро нещо брутално и заплашително.

– Не е ваша работа да разрешавате подобни загадки – каза Арно и отново тръгна напред. – Не ви доведохме тук за това.

Поведе ги към отсрещната страна, където имаше тунел, извеждащ от залата с рисунките. Докато минаваха покрай един от изваяните сталагмити, на Лена ѝ се прииска да спре и да го огледа по-добре, да види как древните хора са успели да постигнат подобна илюзия на форма и движение, но Арно ги подкани да побързат.

Вече нямаше никакво осветление и мракът ги обгърна. Лена включи фенера на каската си. Лъчът прониза сенките като копие и тя видя къс тунел, завършващ с порутена стена.

Арно ги поведе по лекия склон нагоре към края на прохода.

– Зазидан е – каза отец Новак, който очевидно бе изненадан не по-малко от нея.

– Не е работа на хората от палеолита – каза Лена и прокара длан по тухлите. – Но зидът е стар.

Райтсън пристъпи напред, наведе се и освети в стената дупка, през която можеше да се провре човек.

– Тунелът продължава още петдесетина метра и свършва при старо срутване. Мисля, че проходът е бил първоначалният вход към пещерната система. Някой явно го е зазидал, за да не може никой да влиза. После някакво земетресение преди векове е запечатало пещерата още по-сигурно.

Лена погледна дупката.

– Едно земетресение я е запечатало, друго я е открило.

– Именно. Заровените тайни имат упорития навик да излизат на светло.

– Какво има зад стената? – попита отец Новак.

– Загадките, които са причината да ви извикаме тук. – Райтсън се изправи и им даде знак да се проврат през дупката.

Изгарящата от любопитство Лена пропълзя първа, следваше лъча на фенера си. Стената беше дебела около две стъпки. От другата страна имаше малка зала, зазидана от всички страни и образуваща нещо като малък параклис.

Отец Новак се изправи до нея и освети тавана, поддържан от две пресичащи се арки.

– Тази архитектура ми е позната. Подобна готическа зидария е била типична за Средните векове.

Лена почти не го чу – вниманието ѝ бе привлечено от една изсечена в скалата ниша. В нея, в плитка вдлъбнатина в пода, лежеше скелет със скръстени на гърдите

ръце, ограден от съвършен кръг от камъни. Вътре в кръга около скелета имаше изкусно положени по-малки кости – ребра, кости от китки и пищяли, образуващи сложен дизайн.

– Възможно ли е това да е гроб на някой от хората, зазидали тунела? – попита Новак.

– Ако се съди по тазовата кост, скелетът е на мъж. – Лена се наведе и освети останките от краката до черепа. Искаше ѝ се да има по-добро осветление. – Но вижте черепа и тежките надочни дъги. Ако не се лъжа, това са останки на Homo neanderthalensis.

– Неандерталец?

Тя кимна.

Новак я погледна.

– Чувал съм, че и на други места в Хърватия са откривани подобни останки.

– Точно така. В пещерата Виндия.

Лена започна да разбира защо са я извикали тук. Институтът „Макс Планк“ беше правил ДНК анализ на останките от Виндия. Откритието бе помогнало за съставянето на първия пълен геном на неандерталец.

– Но аз си мислех, че неандерталците не са оставили пещерни рисунки – каза Новак и погледна назад към голямата зала.

– Това е спорно – отвърна тя. – В Испания има една пещера, Ел Кастило. Залите са пълни с изображения – отпечатъци от ръце, рисунки на животни и абстрактни форми. Според датирването е възможно да са оставени от неандерталци. Но това още не е потвърдено, а и вие сте прав относно степента на майсторство тук. Най-красивите петроглифи като онези от Ласко и Шове във Франция са дело на ранния човек. Никой не е откривал подобни сложни и изящни пещерни рисунки, оставени от неандерталци.

„Може би до този момент“.

– Именно затова потърсихме вашата помощ и помощта на колегите ви генетици, доктор Крандъл – каза Арно. – За да разберем дали пещерните обитатели наистина са били неандерталци. И ако са били, може би да открием какво ги е направило толкова различни, такива страстни художници.

Лена насочи лъча на фенера си към гроба и към последното произведение на изкуството – петроглиф, направен от отпечатъци от длани, подредени във формата на звезда. Бяха червеникавокафяви, като засъхнала кръв.

Тя извади телефона си и направи няколко снимки, след което отново насочи вниманието си към скелета в плиткия гроб, като се питаше дали отпечатъците са оставени от неандерталеца, положен тук. Спомни си ужасяващите сенки по стената и думите на Новак.

Прилича на предупреждение.

Райтсън прочисти гърлото си.

– Което ни води към загадката... предназначена за отец Новак.

11:52

Щом чу името си, Роланд откъсна поглед от останките в гроба. „Нима не е достатъчна загадка защо някой е погребал останките на неандерталец в нещо, което очевидно прилича на средновековен параклис?“

– Една последна крачка, уважаеми – каза Райтсън и посочи друга дупка в зиданата стена. Според описанието на геолога през нея се излизаше в тунела, водел навремето към повърхността.

Заинтригуваният Роланд пропълзя през отвора и се изправи от другата страна. Освети пред себе си, но не забеляза нищо особено – с изключение на успоредни коловози в пода, потъващи дълбоко в пластове варовик.

Райтсън се изправи до него и погледна намръщено следите.

– Изглежда, са изнесли оттук нещо тежко. Вероятно онези, които след това са зазидали тунела.

– И смятате, че аз мога да разреша тази загадка ли? – попита Роланд.

– Не знам дали можете, но има един въпрос, по който със сигурност можете да ни бъдете от помощ.

Райтсън го хвана за раменете и го обърна назад към стената. Едва сега Роланд видя металната плоча, закрепена за тухлите като надгробен знак.

– Има някакъв надпис – каза Райтсън и освети плочата по-добре. – На латински.

Роланд присви очи. Времето и корозията бяха заличили някои от гравирани букви, но надписът определено беше на латински. Различи някои думи, включително последния ред и подписа на човека, оставил посланието.

– Reverende Pater in Christo, Атанасиус Кирхер – прочете той на глас и преведе: – Преподобен отец в Христа, Атанасий Кирхер.

Потресеният Роланд погледна Райтсън.

– Аз... знам кой е този човек. Дисертацията ми е за него и за творчеството му.

– Факт, който ми е добре известен. Именно затова Ватиканът ви прати тук. – Райтсън кимна към плочата. – А останалият текст?

Роланд поклати глава.

– Разчитам само отделни неща. При повече време и с подходящите препарати бих могъл да го възстановя. Но най-дългата част, която разчитам в момента, се превежда приблизително като „Никой да не минава оттук, за да не понесе гнева Божий“.

– Бих казал, че вече е малко късно за това – измърмори Райтсън.

Роланд не му обърна внимание, а продължи да изучава плочата.

Още едно предупреждение!

Чу се приглушен грохот. Бурята най-сетне се бе стоварила върху планината.

– Време е да тръгваме – каза Райтсън и го поведе обратно през параклиса, като подбра другите двама. Когато стигнаха основната зала, посочи напред. – Трябва да излезем преди...

Изтрещя оглушителен гръм. В следващия миг многобройните лампи в пещерата угаснаха и останаха единствено светлините от фенерите на каските. От мрака пред тях проехтя далечен писък.

Но този път това не бяха крясъците на вещици от стария фолклор.
Последва пукот. Стрелба.
Арно сграбчи ръката на Роланд.
– Нападат ни!